

УДК 355.211

Сергій Віталійович ТЯГАЙ,
*кандидат військових наук, старший викладач
кафедри військової підготовки Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ОСНОВНИХ ЗАВДАНЬ ІНЖЕНЕРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В АНТИТЕРОРИСТИЧНІЙ ОПЕРАЦІЇ

У статті висвітлюються рекомендації щодо виконання основних завдань інженерного забезпечення, таких як: інженерна розвідка; фортифікаційне обладнання позицій і районів військ; обладнання пунктів водопостачання; інженерні заходи маскування; особливості технічного забезпечення під час проведення антитерористичної операції у групуванням військ у східних областях України.

Ключові слова: *інженерне забезпечення, антитерористична операція, незаконні збройні формування.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Україна втягнута у штучно створений збройний конфлікт на її східній території. Аналіз сучасних локальних війн і збройних конфліктів свідчить про те, що диверсійно-розвідувальні сили та незаконні збройні формування стають обов'язковими та активними їх учасниками [1–3]. Цілеспрямована діяльність та висока ефективність дій диверсійних груп завдає втрати угрупованню військ антитерористичної операції, виводить з ладу важливі державні та військові об'єкти, що зна-

чно відбивається не лише на військовій, а і політичній та економічній ситуації в Україні.

У сучасних умовах забезпечити живучість важливих об'єктів за наявності безпосередньої загрози з боку диверсійно-розвідувальних сил, незаконних збройних формувань та терористичних груп неможливо без усебічного забезпечення, тим більше, без такого його важливого виду, як інженерне забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Проведені раніше дослідження щодо виконання завдань інженерного забезпечення в основному таких видів бойових дій, як оборона та наступ, мають деякі відміни від процесу протидиверсійного захисту об'єктів [3; 4].

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати й узагальнити матеріал, який дозволяє уточнити рекомендації щодо виконання основних завдань з інженерного забезпечення під час проведення антитерористичної операції у групуванням військ у східних областях України.

Викладення основного матеріалу дослідження. Антитерористична операція у східних областях України ще раз визначила роль, місце та значимість інженерного забезпечення як одного з основних видів забезпечення у бойовій діяльності військ, що сприяє максимальному використанню можливостей озброєння та бойової техніки військ, підвищує живучість створених угруповань, їх маневреність і у цілому позитивно впливає на ефективність ведення антитерористичної операції.

Розглянемо організацію виконання основних завдань інженерного забезпечення в антитерористичній операції.

Інженерна розвідка

Основні зусилля сил та засобів інженерної розвідки необхідно зосередити на напрямках, доступних для дій таких незаконних збройних формувань, як можливий обхід угруповань військ. Основними завданнями інженерної розвідки будуть: визначення стану

шляхів руху військ та дорожніх споруд на них; розвідка і розмінування вертолітних майданчиків; перевірка споруд на наявність вибухонебезпечних предметів; визначення стану джерел питної води. Особлива увага приділяється оцінці мостів, доріг і, перш за все, наявності на них вибухонебезпечних предметів.

Досвід бойових дій свідчить, що найбільш ефективним для інженерної розвідки був безпосередній догляд і пошук [1–3].

Безпосередньо завдання інженерної розвідки вирішуються інженерно-спостережними постами, інженерними розвідувальними дозорами, у т. ч. на вертольотах Ми-8т, групами розвідки загонів забезпечення руху, до складу яких призначають до інженерно-саперного відділення з 1...2 обслугами мінно-пошукових собак, а також органами загальновійськової розвідки, у складі яких діють сапери-розвідники. Для безпосереднього забезпечення безпечного пересування колон до складу головних і бокових похідних застав входять інженерно-саперні підрозділи. У розташуванні військ у визначених районах місцевість в основному оглядається візуально, у необхідних випадках використовуються міношукачі. На етапі ведення активних бойових дій щодо знищення незаконних збройних формувань у населених пунктах основним і найбільш складним завданням інженерної розвідки є перевірка будинків і споруд на наявність вибухонебезпечних предметів. У цих умовах для виявлення мін і фугасів повинні застосовуватись собаки з мінно-пошукової служби.

Фортифікаційне обладнання позицій і районів

Характер і обсяг фортифікаційного обладнання, організація та прийоми виконання завдань значною мірою визначаються тактикою з'єднань і частин АТО та тактикою дій незаконних збройних формувань.

Основною метою фортифікаційного обладнання позицій і районів є забезпечення ефективного застосування вогневих засобів та захисту особового складу, техніки від засобів ураження незаконних збройних формувань.

Основними завданнями фортифікаційного обладнання є обладнання блокпостів для контролю пересування людських і матеріальних ресурсів у заблоковані райони, позицій сторожової охорони, районів розташування підрозділів і районів розгортання пунктів управління [3].

Фортифікаційне обладнання блокпостів повинне забезпечити захист чергової зміни від неочікуваного нападу терористичних груп. Тому основу фортифікаційного обладнання блокпостів складають окопи для бойової техніки на основних та запасних позиціях, окопи на відділення, вогневі споруди, перекриті щілини, бліндажі.

Для обмеження швидкості руху транспорту на ділянці блокпоста на проїжджій частині дороги встановлюють бар'єри з бетонних блоків у шахматному порядку через 10...15 м. У межах блокпоста з обох боків встановлюють шлагбаум із попереджувальним знаком. Біля шлагбаума облаштовують вогневу закриту споруду, укриття для чергових контролерів. Для вогневого прикриття з обох боків дороги влаштовують кулеметні вогневі споруди закритого типу або окопи для чергових вогневих засобів (БТР, БМП). Для захисту та відпочинку особового складу блокпоста облаштовується 1...2 бліндажі збільшеної площі для розміщення побутового обладнання та місць для відпочинку лежачи на весь особовий склад. По периметру блокпоста влаштовують загородження обмеженої зони, сигнальні міни, міни спрямованої дії у керованому режимі, дворядне дротяне огороження.

На позиціях сторожової охорони відривають окопи на відділення, окопи для бойової техніки і вогневих засобів на основних та запасних позиціях. Для захисту особового складу обладнують перекриті щілини. У районах зосередження батальйонів відривають окопи й укриття для бойової та спеціальної техніки з таким рахунком, щоб підрозділи мали можливість швидко вийти на загрозливий напрямок для підтримки сторожових застав у випадку нападу противника на район зосередження. Для захисту особового складу

відривають перекриті щілини, а для розташування і відпочинку – намети у котлованах.

Обладнання пунктів водопостачання

Ураховуючи досвід бойових дій і структуру зростання інфекційних захворювань у зоні конфлікту, на штатних засобах очищення води необхідно обладнати пункти водопостачання з ВФС-10, ВФС-2,5, МАФС-3, які за своєю продуктивністю повністю забезпечать потреби у воді угруповання військ [4; 5].

Завдяки новим сухим пайкам (раціонам), до комплекту яких включені засоби знезаражування води і 1,5 літра мінеральної води (на добу на чоловіка), забезпечення водою покращилось, і показник самопочуття особового складу відносно шлунково-кишкових хвороб оцінюється задовільно.

Інженерні заходи маскуваня

Особливості виконання інженерних заходів з маскуваня в ході АТО визначаються тактикою дій незаконних збройних формувань, їх засобами розвідки й ураження, а також характером місцевості.

Основними видами розвідки незаконних збройних формувань є: наземне оптичне спостереження та агентурна робота. Тому особливе значення має прихованість військ від наземного спостереження, використання маскувальних властивостей місцевості та введення противника в оману (імітація, демонстративні дії, дезінформація).

Для полегшення прихованості необхідне ретельне індивідуальне маскуваня, сезонне деформування фарбування техніки, прилаштування табельних засобів маскуваня під фон місцевості за допомогою підручних матеріалів.

При виборі місцевості під пункти управління, позиції, райони розташування слід максимально використовувати маскувальні властивості місцевості, рельєф, рослинність, місцеві предмети та інше.

Інженерне обладнання місцевості, ураховуючи постійне спостереження з боку незаконних збройних формувань, слід проводити в умовах поганої видимості або улаштування вертикальних масок з табельних засобів маскуваня, місцевих предметів. При обладнанні

вогневих позицій артилерії, окопів для БТР (БМП) слід розташовувати їх у віддаленні від орієнтирів на місцевості.

Дослід бойових дій свідчить, що найбільший ефект дають приховані, ретельно замасковані, із надійним зв'язком засади, секрети, які мають надійну інформацію про противника й ефективно застосовують зброю [3; 6].

В умовах розвинутої мережі спостереження та агентури незаконних збройних формувань широко застосовується імітація, демонстративні дії, дезінформація. За цієї мети облаштовують хибні позиції і райони розташування, застосовують макети техніки у сполученні з реальною бойовою технікою. Поряд з ретельним світломаскуванням треба показувати противнику хибні джерела світла, імітуючи зосередження або марш підрозділів.

Ретельне використання заходів маскування у сполученні з імітацією і дезінформацією щодо дій військ через населення та засоби зв'язку дозволяє виконати бойове завдання і зберегти особовий склад та техніку.

Особливості технічного забезпечення

Досвід бойового застосування інженерних військ в операції підтвердив обґрунтованість основних принципів технічного забезпечення, які визначені у керівних документах [6; 7], однак методи і способи їх виконання мають певні особливості.

Основними факторами, які визначають характер технічного забезпечення інженерних військ, є: розосередженість техніки на значних просторах; збільшена, по суті безлімітна витрата стрілецьких боєприпасів, а також сигнальних мін; безперервна експлуатація всіх зразків техніки інженерних частин і підрозділів із непрогнозованою витратою моторесурсу; значний вихід техніки з ладу за технічними причинами (унаслідок тривалого зберігання) і мінімальний – за бойовим пошкодженням; підвищена протяжність шляхів підвезення матеріальних засобів в оперативній ланці.

У ході АТО заходами технічного забезпечення є: забезпечення стрілецькими й інженерними боєприпасами, запасними частинами всіх видів; проведення технічного обслуговування; евакуація і ре-

монт техніки інженерних військ, яка вийшла з ладу; управління технічним забезпеченням інженерних військ та взаємодія з органами технічного забезпечення угруповання військ.

Управління технічним забезпеченням здійснюють шляхом доведення письмових розпоряджень у війська через штаб і підпорядковані служби озброєння на основі збору, аналізу й узагальнення інформації щодо технічного забезпечення, що надходять каналами зв'язку [7].

Висновки. Детальне планування інженерного забезпечення антитерористичної операції дозволить розробити оптимальну організаційно-штатну структуру угруповання військ, тим самим зберегти особовий склад та підвищити ефективність вогневих засобів. Вивчення питання фортифікаційного обладнання блокпостів, сторожових застав дозволяє розробити принципові схеми їх облаштування із завчасним розрахунком необхідних матеріальних витрат та терміну їх облаштування.

Наведений матеріал охоплює проблемні питання щодо виконання основних завдань інженерного забезпечення в ході антитерористичної операції, але не розглядає в комплексі інженерне забезпечення позицій підрозділів охорони, зокрема, улаштування та утримування інженерних загороджень, шляхів руху військ, переходів через перешкоди тощо. Матеріал статті може бути використаний під час підготовки фахівців до проведення блокування району конфлікту, контролю та захисту основних напрямків руху, захисту важливих об'єктів.

Список використаної літератури

1. Борьба с НВФ – негосударственными вооруженными формированиями / авт.-сост. П. П. Потапов ; под общей ред. А. Е. Тараса. – Минск : Харвест, 2007. – 448 с.
2. Колесніков В. О. Форми і способи боротьби з повстанцями та партизанами / В. О. Колесніков, А. М. Кривошеев. – 4-те вид., перероб. і доповн. – Суми : ЗАТ “ІСАП-Інтерпапір”, 2006. – 364 с.

3. Герасименко В. П. Развитие тактики на основе досвіду локальных воєн і збройних конфліктів / В. П. Герасименко, І. С. Цибулько, А. І. Андронов // Наука і оборона. – 2004. – № 3. – С. 29–32.

4. Мяло К. Г. Россия и последние войны XX века (1989 – 2000). К истории падения сверхдержавы / К. Г. Мяло. – М. : Вече, 2002. – 480 с.

5. Абрамян А. С. Правовые аспекты применения военной силы в борьбе с терроризмом / А. С. Абрамян // Военная мысль. – 2003. – № 12. – С. 24–37.

6. Воробьёв И. Н. Противодиверсионная и противотеррористическая защита в операции и бою / И. Н. Воробьёв, В. А. Киселёв // Военная мысль. – 2006. – № 4. – С. 48–53.

7. Кириченко С. О. Тенденції розвитку збройної боротьби та форм і способів застосування угруповань військ / С. О. Кириченко // Наука і оборона. – 2006. – № 4. – С. 3–6.

Рецензент – кандидат військових наук, доцент Ясько В. А.

Стаття надійшла до редакції 30.10.2014.

Тягай С. В. Особенности выполнения основных задач инженерного обеспечения в антитеррористической операции

В статье освещаются рекомендации по выполнению основных задач инженерного обеспечения, таких как: инженерная разведка; фортификационное оборудование позиций и районов войск; оборудование пунктов водоснабжения; инженерные мероприятия по маскировке; особенности технического обеспечения во время проведения антитеррористической операции группировкой войск в восточных областях Украины.

Ключевые слова: инженерное обеспечение, антитеррористическая операция, незаконные вооруженные формирования.

Tyagay S. V. Features perform basic tasks engineering in the antiterrorist operation

Ukraine involved in artificially created armed conflict in its Eastern territory. Analysis of modern local wars and armed conflicts suggests that sabotage forces and illegal armed groups become mandatory and active participants. Purposeful activity and high efficiency of the actions of sub-

versive groups causes the loss of the troops of the anti-terrorist operations, incapacitate important state and military facilities that significantly impact not only on the military but also the political and economic situation in Ukraine.

In modern conditions to ensure the persistence of important objects in the presence of an immediate threat from sabotage forces, illegal armed groups and terrorist groups is impossible without comprehensive security, moreover, without such important species as engineering.

Based on the above article covers recommendations for the implementation of the main tasks of engineering, such as: engineering exploration; fortification equipment positions and areas of troops, equipment of water points; engineering measures disguise; features and technical support during the conduct of anti-terrorist operations by the troops in the Eastern regions of Ukraine.

Keywords: *software engineering, an anti-terrorist operation, the illegal armed groups.*